Rekisteripäällikkö Sari Laitakari
5.4.2024

Dno ORK/153/2024

Asiantuntijalausunto lakivaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta direktiiviksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/JHA korvaamisesta (U 14/2024 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) asiantuntijaa lausumaan kirjelmästä. Esitän lausuntonani kunnioittavasti seuraavaa.

Rikosrekisteritiedonvaihto

ORK toimii rikosrekisterin rekisterinpitäjänä. Ehdotuksen 12 artikla koskee lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä. Artiklaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että työntekijöitä ja vapaaehtoisia rekrytoivilla työnantajilla ja vapaaehtoistehtävien järjestäjillä olisi aiemman oikeuden sijaan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote lasten kanssa työskentelevistä henkilöistä. Lisäksi artiklan soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan myös ehdotetut uudet tai muutetut direktiiviehdotuksen artiklat 3–9, joissa on kuvattu rangaistavaksi säädettävät teot. Artiklan 3 kohdan loppuun lisättäisiin myös maininta, jolla pyritään määrittelemään tietojen saantioikeus mahdollisimman kattavaksi ja koskemaan myös muista jäsenvaltioista ja kolmansista maista saatavia tietoja.

Muistiossa todetusti ehdotuksen 12 artiklassa tarkoitetut laajennukset lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseen nostaisivat Oikeusrekisterikeskuksen rikosrekisteriotteiden luovutusmääriä mainituissa asiaryhmissä. Määrät nousisivat sekä kansallisissa tapauksissa että EU:n jäsenvaltioiden kanssa tehtävän yhteistyön osalta. Artiklan edellyttämät muutokset rikosrekisteriotteen sisältöön aiheuttaisivat tietojärjestelmämuutoksia. Muutosehdotuksista aiheutuisi Oikeusrekisterikeskukselle sekä tietojärjestelmä- että henkilöstökustannuksia. Mainittujen vaikutusten arvioiminen on kuitenkin vielä tässä vaiheessa haastavaa.

Kiinnitän huomiota ehdotuksen 12 artiklan 3 kohdan lopussa olevaan mainintaan, jonka mukaan rikosrekisteritietoja vaihdettaisiin myös kolmansien maiden kanssa. Tietojärjestelmää tällaista tiedonvaihtoa varten ei ole olemassa.

Kansallinen sääntely ei tällä hetkellä mahdollista tiedonvaihtoa kolmansien maiden kanssa lasten kanssa toimimista varten muutoin kuin Yhdistyneen kuningaskunnan osalta. Kyseessä olisi uudenlainen tiedonvaihto, josta tulisi säätää erikseen ja jonka vaikutukset tulisi arvioida.